

מרגליות מפרשת השבוע

נשא - שבועות תשפ"ב

להארות והערות zeevizen@gmail.com

- מדוע מי שנמנע מלתת מתנות כהונה יביא את אשתו אל הכהן, והלא יש לה בחירה?
- איך יתכן שמסייעים לאשה לחטוא אם בעלה נמנע מלתת מתנות כהונה, והלא הבא ליטמא אין מסייעין בידו?
- מה גורם לעצמו מי שנמנע מלתת מתנות כהונה?
- מדוע הנותן מתנות כהונה יזכה לממון הרבה?

וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה (ה, י).

דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׂא אֶתְוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ מֵעַל (ה, יב).

אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן. מתנות הראויות לו. לוֹ יִהְיֶה. ממון הרבה.

אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׂא אֶתְוֹ. מה כתיב למעלה מן הענין וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן, אם אתה מעכב מתנות הכהן, חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה (רש"י).

וממילא נמצא שהוא גורם לעצמו שלא יתברך גם בברכת השלום, שהיא הברכה השלישית של ברכת כהנים, היינו ברכת יִשָּׂא ה' פְּנֵינוּ אֵלֶיךָ וְיִשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם, שמאחר שהוא גרם לעצמו שלא יתברך בברכה השנייה של ברכת כהנים שהיא ברכת בניים, הרי הביא על ידי כך שאשתו תסתתר ויצטרך להביאה אל הכהן להשקותה, כמו שמצינו אצל חנה וכמו שהבאתי לעיל. והרי משעת הסתירה עד שעה שיתברר על ידי ההשקאה שאשתו לא נטמאה וטהורה היא, הלא הוא שרוי בלא שלום, כי הבנים גורמים השלום. ועוד, שהיא אסורה לו משנסתרה עד שיתברר שהיא מנוקה מעון.

מעתה לפי האמור מתבאר מה שהבאתי בפתח דברי, מה שפירש רש"י על הפסוק אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׂא אֶתְוֹ. מה כתיב למעלה מן הענין וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן, אם אתה מעכב מתנות הכהן, חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה. שהרי לפי מה שהבאתי, גורם האיש המעכב מתנות כהונה לכהן, שלא יתברך בברכת כהנים שאחת מהן היא ברכת בניים, וכשאין לו בניים ממילא הרי יבוא לידי זה שאשתו תסתתר ויצטרך להביאה אל הכהן להשקותה. אם כן נמצא שכל ההשקיה הוא גרם לעצמו על ידי זה שעכב מתנות כהונה לכהן. ומבוארים דברי רש"י.

העולה מכל האמור, שהאיש אשר יתן לכהן את המתנות ולא יעכבן, יתברך בכל השלש ברכות של ברכת כהנים, היינו שהוא זוכה לממון לבנים ולשלום, שהרי מאחר שיהיו לו בניים לא תצטרך אשתו להסתתר, וממילא יהא שרוי בשלום עם אשתו, מלבד ברכת הממון שהוא מתברך בברכה הראשונה של ברכת כהנים, ועליו תבוא ברכת טוב.

(מורשת אבות עמ' 19)

[רבי יצחק קעלמאן, רב ואב"ד ווישנאוטשיק פולין, חי בתרפ"ח]

(בנין אריאל)

[רבי שאול לונשטאם, אב"ד אמסטרדם. נרפס תקל"ח בחייו]

המפרשים ביקשו למצוא טעם על הדבר הזה, שהרי לכאורה קשה, וכי מפני שימנע מליתן מתנות לכהן תחטא אשתו ויצטרך להביא אותה אל הכהן? הלא האדם בעל בחירה הוא, והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

ועוד, איך זה יתכן שמסייעים לאדם מן השמים לבוא לידי חטא, הרי אדרבה הבא לטהר מסייעין אותו והבא ליטמא פותחין לו פתח ולא מסייעין, ופירש רש"י שאין מסייעין לידי חטא.

ונראה לי לפרש, על פי מה שנאמר (שמואל א א, יא) וַתִּדְרֹךְ נָדָר וְהִנֵּמֶר ה' צָב-אוֹת אִם רָאָה תְּרָאָה בְּעֵינַי אֲמַתָּךְ וּזְכַרְתִּינִי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אֲמַתָּךְ וְנִתְמָה לְאֲמַתָּךְ זָרַע אֲנָשִׁים וְנִתְמָיו לָהּ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּמִוֶּרְחָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשׁוֹ. ואמרו על זה (ברכות לא:): אִם רָאָה תְּרָאָה, אמר רבי אלעזר, אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם אִם רָאָה מוֹטֵב, ואם לֹא תְּרָאָה, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר שנאמר וְנִקְמָתָהּ וְנִקְרָעָה זָרַע. עיין שם באורך.

ועל פי זה יש לפרש את הענין הנ"ל, שהנה מי שמעכב את מתנות הכהן גורם לעצמו שלא יתברך בדברים המפורשים בברכת כהנים (ו, כד-כו), שהרי ברכת יִבְרַכְךָ ה' וְיִשְׁמְרְךָ היא ברכת ממון וכמו שפירש רש"י שם, יִבְרַכְךָ שיתברכו נכסיו, וְיִשְׁמְרְךָ שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממנוך וכו', עיין שם ברש"י.

וזהו מה שפירש רש"י כאן אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן מתנות הראויות לו, לוֹ יִהְיֶה מִמּוֹן הַרְבֵּה, פירוש שהרי יתברך בברכת יִבְרַכְךָ וְגו' שהיא ברכת ממון, כאמור. בברכת יָאֵר ה' פְּנֵינוּ אֵלֶיךָ וְיִחַנְּךָ שהיא ברכת בניים, כמבואר במדרש (במדבר רבה יא, ו) וְיִחַנְּךָ היינו בבנים, כמו שנאמר (בראשית לג, ה) הִקְלִידִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹקִים אֶת עֵבְדְךָ. מעתה נמצא שהמעכב מתנות כהונה גורם לעצמו שלא יתברך גם בברכה השנייה של ברכת כהנים, שהיא ברכת בניים כאמור.

חג השבועות

- איך אמר רב יוסף שהתרומם על ידי לימוד התורה, והרי משביעים את האדם כשנולד שיהיה בעיני עצמו כרשע?
- איך אמר רב ששת חדאי נפשאי, לך קראי לך תנאי, והלא צריך לקיים המצוות לשם שמים?
- מה צריך אדם לעשות כדי שתהיה לו שאיפה להרבות בלימוד התורה?

ולחשקיע את מעלותיו וכותותיו למלא את תפקידו, אלא שהאדם אינו צריך להסתפק בזה, ועליו לתבוע מעצמו להתעלות עוד ועוד, ועל זה אמרו היה בעיניך כרשע - על התביעה לעלות יותר. ולפי זה מובן מה שאמר רב יוסף כמה נתעלה ונתרומם על ידי נתינת התורה, שזה מועיל לו להרבות יותר ויותר בלימוד התורה.

ולפי זה מובן היטב מה שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי. ולכאורה צריך עיון, שהרי צריך לקיים מצוות ה' לשם שמים, כמו ששינונו (אבות פ"ב מ"ב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים. שיש לומר, שהן אמת שצריך שכל מעשיך יהיו לשם שמים, מכל מקום מותר וצריך האדם לעורר את עצמו ולראות מה שהוא השיג על ידי נתינת התורה בלימוד התורה, שכאשר הוא רואה את השגותיו, הרי זה גורם לו שאיפה יותר ויותר להרבות בלימוד התורה ובשלימות לימוד התורה לשם שמים, וכיון שבדרך כלל תחילת מעשי האדם במצוות הוא בשביל עצמו, כמו שאמרו (פסחים נ:): לעולם ילמד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה יבוא ללשמה, לכן יש לאדם לעורר את עצמו להוסיף בשקידת התורה, ולשמח בפרט ביום מתן תורה בתורה שזכה לה על ידי נתינת התורה. (חוט שני"ה הלכות יום טוב וחול המועד עמ' קסג)

במסכת פסחים (סח:): אמרו, רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא. ופירש רש"י אי לאו האי יומא שלמדתי תורה ונתרוממתי, הרי אנשים הרבה בשוק ששמך יוסף ומה ביני לבינם. רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה ותלי וקאי בעיברא דדשא, ואמר חדאי נפשאי חדאי נפשאי, לך קראי לך תנאי. איני והאמר רבי אלעזר אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ וכו', מעיקרא כי עביד איניש אדעתא דנפשיה קא עביד, עד כאן.

וצריך עיון על מה שאמר רב יוסף אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא. הרי אמרו (גדה ל:): משביעין את האדם כשיצא לאויר העולם תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע, עיין שם. ואם כן היאך אמר רב יוסף שנתרוממתי על ידי לימוד התורה יותר משאר אנשים כפירוש רש"י.

ויש לומר, שמה שמשביעין את האדם היה בעיניך כרשע אין פירושו שהאדם יחזיק את עצמו לרשע - אם איננו כזה, שהרי האדם צריך לדעת ולהכיר את מעלותיו ואת כוחותיו, ולהכיר את התפקיד שיעודו לו מן השמים, שהרי הכרה זו מביאה אותו לנצל

- מדוע מה שניתנה התורה בעצרת גורם שחייבים גם 'לכם', והלא גם בפסח יש מעלה שיצאנו ממצרים?
- לכאורה מה שניתנה התורה בעצרת צריך לגרום שנקיים יותר את החלק של לה' ולא את החלק של לכם?
- מדוע נוהגים לאכול בשבועות מאכלי חלב?
- איזו זהירות גרמה לנו שנזכה לקבל את התורה?
- מדוע חשבו המלאכים שהם יוכלו לקבל את התורה, הרי אינם יכולים לקיים את המצוות?
- מהו מתן תורתנו, ומהו קבלת התורה?
- באיזה יום היה מתן תורה, ובאיזה יום היתה קבלת התורה?
- מדוע תיקנו חכמים שתי ברכות בקריאת התורה, אחת לפני ואחת לאחריה, וביאור השינוי בנוסחתם?

הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא יום שניתנה בו תורה לישראל (פסחים סח:).

יכולים לקיימה, כי את החלק של לה' הרי הם יכולים לקיים עוד יותר מבני אדם. ומעלה זו שיש באדם שיוכל לקיים מצוה שבגוף הועיל לו הרבה זה היום, שעל ידי זה נתן התורה לישראל.

וזוהו הענין שנוהגין בעצרת לאכול מאכלי חלב. ועיקר הכוונה בזה, שביום טוב מצוה לאכול בשר, שהרי אין שמחה אלא בבשר, ובעצרת אוכלים גם חלב מקודם כדי לקיים ההבדל והזריזות שיש בין אוכל חלב לבשר, והוא הקינוח והדחת הפה כדי לקיים מצוה שבאכילה. ועיין במדרש תהלים (מזמור ח) על הפסוק מפי עוללים וינקים יסדף עז, ועיין שם שמסדר הויכוח של המלאכים על נתינת התורה, ולבסוף אמר וזה לשונו, לא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב, שנאמר (בראשית יח, ח) ויִקַח חֲמֵאָה וְחֶלֶב וַיִּבְרַח הַבָּקָר וגו' ויאכלו, ותינוק שלהם כשהוא בא מבית רבו, ואמו נותנת

לכאורה אינו מובן הטעם, שהרי גם בפסח יש בו מעלה שיצאו בו ממצרים. וגם שעיקר הטעם אינו מובן, וכי בשביל שניתנה בו תורה יהיה החיוב לאכול, ולכאורה אדרבה יותר היה צריך לקיים ביום זה את החלק של לה'.

רק הענין הוא, שביום טוב יש בו שתי מצות, אחד הוא לה' ואחד הוא לכם. ור' יהושע סובר שצריך לקיים בו שניהם, חציו לה' וחציו לכם, ור' אליעזר סובר שהברירה ביד האדם איזו מצוה לברור, או כולו לה' או כולו לכם.

והנה המלאכים ביקשו שיתנו להם התורה ואמרו (תהלים ח) תִּנְחַה הוֹדֵף עַל הַשָּׁמַיִם מִה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ ומשה רבינו נצחם. ועיקר הנצחון היה במה שהמלאכים אינם יכולים לקיים מצות שבגוף, ומשום כך בעצרת צריך לקיים המצוה של לכם מה שאין המלאכים

לו פת ובשר וגבינה לאכול, והוא אומר לה, היום למדני רבי לא תבשל גדי בקלב אמו (שמות לד, כו), לא מצאו לו מענה, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למשה, כתב לך את הדברים האלה (שמות לד, כז), עד שאין להם מענה ותשובה. הרי שבזריזות זו שזהירים מתערובת של בשר בחלב זכו לקבל התורה.

ומכאן יצא המנהג לאכול חלב, כדי להראות הזריזות וההרחקה שבין אכילה זו לאכילת הבשר, ולא כמו שעשו המלאכים שאכלו תיכף זה אחר זה. וזהו כוונת הילקוט פרשת ראה (רמז תתצב) בשלשה מקומות כתיב לא תבשל גדי, אחד לעניינו וכו', ואחד לענין תורה כו', לענין תורה מה כתיב לא תבשל גדי, מה כתיב בתריה ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה עד דסנדלא ברגלך דרוס כובא, מלא תבשל גדי כתב לך את הדברים האלה. ולכאורה כוונת דברי הילקוט אינה מובנת כלל, רק הכוונה מבוארת על פי המדרש תהלים הנ"ל, שמ'לא תבשל' זכו להתורה ונצחו להמלאכים.

וצריך להבין הענין שהמלאכים ביקשו שיתן להם התורה, וכי עלה על דעתם שהם יקיימו המצות שבה, והרי רובם הם תלויים בגוף. רק הענין, שהתורה נחלקת לשנים שבכתב ושבועל פה, ועיקר התורה שבעל פה הוא הכללים והמידות שהתורה נדרשת בהן, ועל ידי הכללים והמידות מתפרשת התורה שבכתב ונתחדש בה חידושי דינים ופרטים לאין סוף, וארוכה מארץ מידה. וזהו שאמר הכתוב (תהלים סח, יב) ה' יתן אִמְרֵי תִּמְבֹשְׁרוֹת צָבָא רַב, שמאמירה אחת שבתורה שבכתב יוצאות כמה דרשות וכמה פרטים ומקרא אחד יוצא לכמה טעמים, וזהו תִּמְבֹשְׁרוֹת צָבָא רַב, והתורה ניתנה לישראל שיהיו הם דורשים אותה, וכפי שהם מסכימים על פי הכללים כן הוא האמת, וכמו שאמרו בבבא מציעא (נט:): לא בשמים היא, רק היא כמו שמסכימים בית דין שבזה העולם.

וזהו שרצו המלאכים וביקשו שיתן להם התורה ולא להאדם, ויהיה האמת כמו שהם ידרשוהו. וזהו שאמרו מֶה אָנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם פִּי תִפְקְדֵנוּ, שאין האדם כדאי שתזכור אותו כלל אף כי למנותו לפקיד וממונה, תִּמְשִׁלְהוּ בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיךָ כֹּל שִׁפְתָהּ תַחַת רַגְלָיו שעשית אותו גם למושל [ולא רק פקיד וממונה], וכמו שכתבנו.

ובזה יש ליישב מה שהקשה המגן אברהם (ריש סי' תצד) היאך אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו, והרי קיימא לך שבשבעה לחודש ניתנה התורה.

רק הענין, שהכתוב אומר (שמות יט, י) וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר, ומשה רבינו הוסיף יום אחד מדעתו, שדרש היום כמחר שיהא לילו עמו כמבואר במסכת שבת (פז.), והסכים הקדוש ברוך הוא על ידו שלא ירדה שכינה עד למחר. ונמצא שזאת המתנה שהתורה ניתנה לישראל וכפי שידרשו כן יהיה האמת, היה בששי בסיון מה שלא ירדה עדיין באותו יום השכינה, וזהו שנקרא מתן תורה שניתנה להם התורה במתנה, ובשביעי היה קבלת התורה שקיבלו אותה ישראל, ומתן תורה היה בששי. וזהו שאומרים זמן מתן תורתנו ולא מתן תורה, כי תורתנו הפירוש שנעשית שלנו, והיא התורה שבעל פה והדרשות שבזה נקראת התורה על שם ישראל, וכמו שמבואר במדרש איכה בפתיחתא (אות ב) פִּי מְאֹסוּ אֵת תּוֹרַת ה' צָבָאֹת (ישעיה ה, כד) זו תורה שבכתב, וְאֵת אִמְרֵי קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נִאֲצָו זו תורה שבעל פה.

וזהו ביאור הכתוב ה' יתן אִמְרֵי תִּמְבֹשְׁרוֹת צָבָא רַב שממקרא אחד נדרשים הרבה חידושים והלכות, מִלְכֵי צָבָאוֹת יִדְוֹן יִדְוֹן שעל זה הענין קיטרגו המלאכים, שרצו שכח החידוש על פי הדרש ינתן להם, וְנֹת בֵּית תַּחֲלֵק שָׁלָל שישראל נצחו אותם וזכו הם בתורה שבעל פה.

ועל ענין זה תיקנו חכמים שתי ברכות על התורה בעת קריאת התורה ברבים, אחת קודם שקורא בספר תורה והיא אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים, וְנָתַן לָנוּ אֵת תּוֹרָתוֹ, והוא על תורה שבכתב, ואחר שמסיים קריאתו בכתב תיקנו אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נִטְעַ בְּתוֹכֵנוּ והיא הברכה על תורה שבעל פה שמסרה לנו שיהיה האמת בהתורה כפי אשר יאמרו החכמים. וזהו אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נִטְעַ בְּתוֹכֵנוּ כי היא לנו כנטיעה שמוספת והולכת חידושי תורה עד אין סוף, וכמו שדרשו במסכת חגיגה (ג:): על הפסוק (קהלת יב, יא) דְּבָרֵי חֻכְמִים פְּדָרְבָנוֹת וּכְמִשְׁמְרוֹת נְטוּעִים, מה נטיעה זו פרה ורבה אף דברי תורה פרין ורבין.

(בית הלוי פרשת יתרו)

• אלו שני טעמים יכולים להיות לנתינת התורה לנו?

• ביאור הפיוט סְלִיזוֹנִים שָׁשׁוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְּלַת תּוֹרָה הַכְּתוּבָה מְסִינֵי.

• ביאור המשנה אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת.

עֲלִיזוֹנִים שָׁשׁוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְּלַת תּוֹרָה הַכְּתוּבָה מְסִינֵי (פיוט למוסף שבועות).

או שלא נאכל נהמא דכיסופא [שלא נתבייש אם נקבל שכר בלא שהיינו צריכים לקיים את התורה].

והנה המלאכים טענו בשעת קבלת התורה מֶה אָנוֹשׁ פִּי תִזְכְּרֵנוּ (תהלים ה, ה), תִּנְהַ הוֹדֵךְ עַל הַשְּׂמִים (שם ב), והשיב להם הקדוש ברוך הוא מה כתיב בה לא תגנוב וכו', כלום יצר הרע יש ביניכם (שבת פח:). יש לומר כאמור, שעיקר התורה שתהא תבלין ליצר הרע אשר בראתי, ואתם שאין לכם יצר הרע אינכם צריכים לה.

ואמנם על המלאכים לכאורה צריכים להבין, היאך עלה על דעתם לקבל התורה, הלא לא שייך בהם רוב המצוות הכתובות בתורה, ובפרט יבום וירושות וכדומה.

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי, הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת (אבות פ"ב מ"ה).

נראה לי שהנה לכאורה בנתינת התורה לנו יש לומר ב' טעמים, א. שהיא לטובת התורה כדי שנלמוד ונהגה בה, כי היא נחת רוח לתורה הקדושה, ואין זה כבודא אם מונחת בקרן זוית, וכידוע שהחידושים המה קישוטין לאורייתא.

ב. או נאמר שהיא לטובתינו, פִּי יִצֵר לָב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו (בראשית ח, כא), ואם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש (קידושין ל:), וכמו שאמרו שם בראתי יצר הרע בראתי לו תבלין והיינו התורה,

ואמנם נראה על פי מה שמבארים בשם הגאון מהר"א מוילנא זצ"ל על הגמ' (בבא בתרא טו. מנחות ל.). שמונה פסוקים שבתורה מ'זימת שם משה' מי כתבם, רבי יהודה אומר שיהושע בן נון כתבם, ומקשה לו רבי שמעון, אפשר ספר תורה חסר אות אחת וכתוב (דברים לא, כו) **לְקַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה**, אלא עד כאן הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב ואומר, מכאן ואילך הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב בדמע.

והקשה הגר"א, הלא עוד לא מתורץ, דמחזי כשיקרא חלילה כיון שמשה עדיין לא מת ואיך כתב **וימת שם משה**, ומה הועיל לנו מה שכותב בדמע.

וביאר, שידוע (בראשית רבה ת, ב) שהתורה הקדושה היתה כתובה אלפים שנה קודם בריאת העולם, ככתוב (משלי ת, ל) **וְאֵיךְ הָיָה אֲצִלּוֹ אֲמוֹן וְאֵיךְ הָיָה שֶׁשָּׁשְׁעִים יוֹם יוֹם**, ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים. והנה אז לא היה עדיין בריאת העולם ויצאת מצרים וכל הכתוב בתורה, אלא שכל התורה המה צירופי שמות של הקדוש ברוך הוא על ידי אותיות ותיבות, רק אחר כך כשנתנה לנו היא נקראת לנו על פי הנגלה, וזהו שאמרו **מכאן ואילך וכו' ומשה כותב בדמע**, מלשון **מְלֶאֱתָהּ וְדַמְעָה** (שמות כב, כח), דהיינו בעירבוב, שהיה כותב תיבות אלו בעירבוב, כמו שהיתה כתובה מאז על ידי צירופי שמות.

ובזה יש לפרש מה שאנו אומרים בפייט **עֲלִיּוֹנִים שָׁשׁוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְּלַת תּוֹרָה הַקְּתוּבָה מְסִינִי**, שאף שהתורה היתה כתובה

אלפיים שנה קודם בריאת עולם, מכל מקום **מְסִינִי** נכתבה מחדש על פי הנגלה לנו. והמלאכים טענו **תָּנָה הוֹדָף עַל הַשָּׁמַיִם**, היינו שתהא כתובה כמקדם בצירופי שמות, ואז יוכלו גם המה להגות בה, ונכון.

והנה מבואר שהמלאכים טענו דינא דבר מצרא, שהם קרובים יותר לתורה. ומעתה נחזי אנן, אם היה באפשר לתת התורה למלאכים ועם כל זה נתנה לנו, על כרחך שהיא לטובתנו לתבלין כנגד היצר הרע, וגם שלא נאכל נהמא דכיסופא. אבל אם לא היה באפשרי לתתה לעליונים רק לנו דוקא, יש לומר שנתנה לנו לטובתה, כדי שנהגה בה ולעשות לה קישוטים.

וזה אמרו **אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך**, שתאמר עשיתי קישוטיין לאורייתא מה שלא אפשר זולתך, כי אי אפשר היה לתתה לעליונים בעבור מצות הכתובות בה שלא שייכות בעליונים. ועל זה אמר שזה אינו, כי עיקר נתינתה לתחתונים היתה לטובתם לתבל היצר הרע כאמור, כי בלעדי זאת היה אפשר לתתה לעליונים, וגם המה בר מצרא.

מה תאמר עבור המצות הכתובות בה, הלא **לכך נוצרת**, דהיינו להתורה נוצרת, שהיא קודמת ליצירתך אלפים שנה. והיאך היתה כתובה אז, על כרחך על ידי צירופי שמות, ואם כן היה באפשר לתתה כך להמלאכים, ועל כרחך נתנה לך לטובתך ולא לטובת התורה, ולכך **אל תחזיק טובה לעצמך**. ונכון.

(פני שלמה' מסכת אבות פ"ב מ"ה)

* * *

• איך אנו אומרים **עֲלִיּוֹנִים שָׁשׁוּ וְכו' בְּקַבְּלַת תּוֹרָה הַקְּתוּבָה מְסִינִי**, הלא המלאכים התנגדו לנתינת התורה לישראל?

• איך אנו אומרים **וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְּלַת תּוֹרָה הַקְּתוּבָה מְסִינִי**, הלא כפה עליהם הקב"ה הר כגיגית?

• איזה חלק בתורה הסכימו המלאכים שינתן לישראל?

• פירוש דברי רב יוסף **אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא**, לאיזה יום כוונתו?

• מדוע כפה עליהם דוקא ההר כגיגית, ולא אונס אחר?

והסכים הקב"ה על ידו נתחזק גוף תורה שבעל פה, ושפיר אמר **אי לאו האי יומא דעצרת**, היינו שאם לא היה נעצר יום אחד בקבלת התורה ולא היה נתחזק תורה שבעל פה, כמה **יוסף איכא בשוקא**, אבל עתה אוכל ללמוד תורה שבעל פה בטוב, ועל זה היה שמח. ויהא מתורץ קושיית **המגן אברהם** (ריש סי' תצד), שבאמת גם ביום ששי בסיון נוכל לומר **זמן מתן תורתנו**, שהוא כנגד תורה שבכתב שזה היה קבלה מאהבה שאמרו **נעשה ונשמע**, אבל היות שתורה שבכתב בלי תורה שבעל פה הוא כאוחז ספר תורה ערום ונקבר ערום, לזאת מטעם הנ"ל בטוב היה הכפיה בתחתית ההר, ונאמר בגמ' **אם תקבלו מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם**, דייקא היות שמרוז בזה דברי הגמ' מגילה (לב.). כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום, ואתם תרצו רק תורה שבכתב, לכן מגיע לכם זה.

ועל כל פנים תורת העולה, שתורה שבכתב המלאכים רצו שיקבלו ישראל, וישראל גם תאבים בטוב לקבלו, על כן בטוב מרומז בפייט **עֲלִיּוֹנִים שָׁשׁוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְּלַת תּוֹרָה הַקְּתוּבָה מְסִינִי**, דייקא **תּוֹרָה הַקְּתוּבָה** - שבכתב, כולם מקבלים בטוב. ועל זה מרמזת התורה **וְדַבַּרְתָּ בָּם**, ר"ת בראשית שהוא תורה שבכתב, מאימתי שהוא התחלת תורה שבעל פה, שמחוייב להיות שניהם מחוברים. **(יבא חיים' ח"ב לאחר פרשת שלח, דרוש לשבועות עמ' קט)**

אומרים בפייט בשבועות **עֲלִיּוֹנִים שָׁשׁוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְּלַת תּוֹרָה הַקְּתוּבָה מְסִינִי**. וכל העובר עליו ישתומם, הלא המלאכים אמרו למשה רבינו מה **לילוד אשה בינינו**, ואם כן היו מתנגדים בקבלת משת רבינו את התורה לישראל. וכן ישראל קבלו בכפיה שנאמר בגמ' שבת (פח.). על הפסוק **וַיִּתְּצֵבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר, מַלְמַד שִׁכְפָה עֲלֵיהֶם הַהַר כְּגִיגִית**, ואם כן איך יאמר ששמחים.

אבל הענין, כי המלאכים התנגדו בקבלת תורה שבעל פה, הרוחניות שבתורה, כי לדעתם מגיע זה להם. וראיה לזה שבתורה שבכתב היו מסכימים, היות שמשה רבינו השיב להם פשטיות התורה מה שנאמר בתורה לא תרצח וכדומה, שזה לפום פשטיות לא שייך במלאכים, שתקו.

וכן בישראל, נאמר במדרש לתרץ קושיית תוס' בשבת שהקשה למה היתה הכפיה, הלא אמרו נעשה ונשמע. ותירץ במדרש (תנחומא נח ג), שנעשה ונשמע היה על תורה שבכתב כמו בעונותינו הרבים כעת, והכפיה היתה על תורה שבעל פה.

ובזה אמרתי עוד הפירוש בדברי רב יוסף שאמר (פסחים סח.): **אי לאו האי יומא דעצרת כמה יוסף איכא בשוקא**, היות שרב יוסף היה סומא ודברים שבכתב אינו רשאי לומר בעל פה, ורק תורה שבעל פה הותר לו ללמוד. והנה על ידי הוספת משה רבינו יום אחד

¹ רבי יודא גרינוואלד. נרפס תרע"ח בחייו.

¹ רבי שלמה גאנצפריד, בעל הקיצור שלחן ערוך. תקס"ב-תרמ"ז.